UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Excusatio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

... repellatur, & foras mittatur : ſed non exit ante : hoc eſt, ſi ... geſſit, vt mereatur exire, nihil læditur in eo, quod non re... ab hominibus videtur expulſus ; & ita fit, vt interdum ... foras mittitur, intus ſit : & ille foris ſit, qui intus retineri vi... *Orig. ſuper Leuiticum hom.48.*

¶ Similitvdines.

Chryſoſtomi. Pax vera tunc præſtantior, cum quod tabe vel ſanie ... eſt, abſcinditur, atque proijcitur, quando factioſa & im... repellitur, vel omnino deſtruitur : ſic certe cœlis terra ... poteſt. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus con... facile, ſi quod reduci ad ſanitatem nequit ; cæciderit atq; ab... & militiæ dux ad ſoluendam militum conſpirationem, al... in alterum concitat : Sic illius quoque tempore turrim fa... videmus, quando pernicioſa illa pax, per probatam diſcrepan... tranquillam atque laudabilem reddidit. Sic Paulus, ... contra ſe conſpirabant, diuidebat. *homil.36.in Matth.*

Patres filios delinquentes frequenter ex ædibus exigunt, & à ... ſubmouent : non vt ſemper illinc exulent : ſed vt hac corre... redditi meliores, cum debita laude in paternum redeant ... Idem ſane faciunt & paſtores dum oues ſcabie op... ſanis ſegregant, vt miſero morbo læuatæ, denuo tuto ad ... potius, quam ægrotæ, gregem vniuerſum ſuo il... morbo impleant. *homil.3. Periculoſum eſſe adire ſpectacula.*

Sicut ... homo, regiam ſibi ipſi purpuram circumponens, ... cum omnibus qui ſe iuuarit punitur, vt tyrannus: Ita & qui Do... ſert ſententiam, & hominem facit anathema Eccleſiæ, ab... ipſum in extremam perniciem, vſurpando dignitatem filii ... *Serm de Anathemate.*

Malabeſtia eſt peccatum, non quidem in conſerua corpora ... proferens, ſed in ipſam Domini gloriam effundens mali... : Propter vos, inquit, nomen meum conuiciis afficitur inter ... Eoque peccatorem tanquam è ſacra patria abegit Prophe... ultra fines ac pomœria ſubmouit. Atque vti muſicus optimus ... bene modulata chordam diſſonam reſecat, ne reliquarum ... harmonia vitietur : Sic & peritus artis medicus, membrum ... amputat, ne hæc lues ad cætera membra ſana tranſi... Eundem ad modum Propheta ſentit, dum veluti chordam diſ... ac veluti membrum ægrum, ab vniuerſo creaturæ corpore ... *hom.4. Cum presbyter eſſet deſignatus.*

Theophylacti : verum quomodo aliquis dicit, Satanæ tradeban... qui enim contumax eſſet, & minus obediens, extra Eccleſiam ... eijciebaturque à cætero grege, & nudus mox & deſer... dedebatur in prædam. Nam quemadmodum olim nubes ... obducebat, ſic Chriſti Eccleſiam Spiritus. Quicunq; ... Eccleſia fuerit eiectus, & Spiritu ſancto priuatur, erit hic ... facilis in capturam. Tanti eſt ab aliorum & conſortio & ... repelli. *in 1. ad Timoth.cap.1.*

D. Auguſtini. Nollemus quidem tanquam à proprii corporis ... præcidi : ſed quando tabeſcentis vulneris putredo peſtifera ... abſciſſione ſolaminis, quam in remiſſione medicami... eſt cauſa ſalubrior, ne per cuncta membra peſtilens ir... vt compendioſo dolore natum decedat vulnus. *Contra ... Grammaticum lib. 4.c.4.*

D. Cypriani. Imperitus eſt medicus, qui tumentes vulnerum ſi... parcente contrectat, & multis receſſibus viſcerum, virus ... dum ſeruat, exaggerat. Aperiendum vulnus eſt, & ſecan... & putredinibus amputatis, medela fortiore curandum : voci... & clamet licet, & conqueratur æger, impatiens per dolo... gratias aget poſtmodum, cum ſenſerit ſanitatem. Sic oportet ... ſacerdotem non obſequiis decipientibus fallere, ſed remediis ... prouidere. *Serm. 5. de lapſis.*

D. Ambroſii. Neſcitis quod modicum fermentum totam maſ... corrumpit? Ita peccatum vnius, quod cognitum non arguitur, ... contaminat, imò omnes qui norunt, & non deuitant, aut, ... arguere, diſſimulant : non enim ſibi videtur peccare, ... à nullo corripitur aut vitiatur. *in 1. ad Cor.c.5.*

Gregorij Trapezontij. Sicut oues agnique veteres, videlicet in fi... atq; nouelli ad diem vſque aduentus in gloria Domini per ſuc... duraturi ſunt. Eodem vtique modo illum permanere, ... commendatio facta eſt. *in expoſitionem illius textus Euangelij: ... eum manere, donec, &c.*

Ciceronis. Vt membra quædam amputantur, ſi & ipſa ſanguine ... tanquam ſpiritu carere cœperunt, & nocet reliquis partibus cor... : Sic iſta in figura hominis feritas & immanitas beluæ, à com... tanquam humanitate corporis ſegreganda eſt. *libr.3. Offic.*

Tertuli. Ægram aliquando partem corporis acrioribus medi... caſtigamus, ne omnino pereat: interdum etiam exurimus ... ſerpat : Ita & proximum licet ſeuerioribus verbis repre... aliquando etiam, vt ſpiritus eius ſaluus fiat, carnem excin... *in Apoc.9.3.*

¶ Exempla Biblica.

Excommunicationis & ſeparationis exempla : Adam & Eua, *Geneſ.3.v.24.* Leproſi vtriuſq; ſexus, *Num.5.&.1.2.3.* Maria, 12.15. Core, Dathan & Abiron, 16.*v.*24.25.26.27. Achan, *Ioſ.7.v.24.25.* Ananias etiam & Sapphira ſunt ſpecies quædam & triſtiſſimum excommunicationis exemplum, *Actor 5.1.&c.* Iudæi, 13.46. Corinthius inceſtuoſus, 1.*Corinth.5.9.* Pſeudoapoſtoli, *Gal.1. v.8,9.* Hymenæus & Alexander, 1.*Tim.1.20.* Phygellus & Hermogenes, 2.*Timoth.1.15.*

¶ Exempla Historica.

In ſexto generali concilio Conſtantinopolitano *Macarius Patriarcha Antiochenus* cum Monothelitis pertinacibus in ſua hæreſi anathemate percuſſus. *Theat.Zuing fol.*818.

Anacletum Antipapam Innocentius bis terue excommunicauit. *Platina, Sigeberti continuator, Otho Friſingenſis, lib.7.c.23.*

Theodoſius Imp. per octo menſes ab *Ambroſio* excommunicatus, ob nimiam aduerſus *Theſſalonicenſes & Pannonas* vindictam, quorum 7000. occidi curauerat : qui magiſtratus aliquos ſaxis obrutos & contumelioſe tractatos interfecerant. At veniam tandem petens, receptus eſt ab *Ambroſio* populo pro eo deprecante. *Theat. Zuing.*

Innocentius Rom. Pp. excommunicauit tum ipſum Imperatorem *Arcadium*, eiuſque coniugem *Eudociam*, tum etiam eccleſiaſticos omnes, quorum peruerſis ſtudiis *Io. Chryſoſtomus* in exilium eiectus fuerat. *Niceph. lib.13. c.34.*

Alexander III. Fridericum I. Imp. qui Octauianum Antipapam deſignaſſet, excommunicatione ferit, ac per vniuerſum orbem literis miſſis hoc publicauit. *Syluius.*

Apud Germanos, qui ſcutum amiſiſſent in acie : ſacris intereſſe non poterant. *Tacitus.*

Phocenſibus ob direptum fanum *Delphicum à Philippo* victis *Delphici* fani & conuentus *Amphictyonum* communicatione interdictum : iusque ferendi ſuffragii ad *Macedonas* ab *Amphictyonibus* tranſlatum. *Pauſanias in Phocicis.*

Apud *Ægyptios* ſubulcis vniuerſis templa interdicta fuère. *Herodot.lib.2.*

Apud *Magos*, Lentiginoſi tanquam inuiſi Diis immortalibus, ab aris procul arcentur : cum iis, quibus viuentibus exequiæ factæ ſunt. *Alex.ab Alex.l.4.c.18.*

Excuſatio.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

Excvsatio, Græcè ἀπολογία, ας, ἡ, & ἀπολογίομαι, excuſo dicitur. Eſt autem propriè excuſatio obiectr criminis dilutio. & venit ab excuſo, quod eſt quaſi ex cauſa detraho. Huius diminutiuum eſt excuſatiuncula. hinc excuſabile, excuſatione dignum.

¶ Patrvm Sententiae.

Cœpiſti non defendere peccatum tuum, iam inchoaſti iuſtitiam: perficietur autem in te, quando nihil aliud facere delectabit. *Auguſt.de Car ſerm.4.*

Deſinunt eſſe peccata quæ propter grauiora vitanda ſuſcipiuntur. Sicut enim in rebus vilibus non vocatur damnum quod propter maius lucrum admittitur, ne grauibus admittatur. *in epiſt.ad Publ.*

Abſit, vt id quod propter bonum ac licitum facimus, ſi ex hoc propter noſtram voluntatem quicquam mali acciderit, nobis imputetur. *idem ibidem.*

Non alligamus onera grauia & humeris veſtris imponimus quæ nos digito non tangemus : quoniam ſi officii noſtri ſalua ratione poſſemus, nouit ille, qui noſtra ſcrutatur corda, mallemus hæc agere, quæ vt agatis hortamur, quam ea, quæ vos agere cogimus. *De opere Monachorum.*

Nulla eſt peccati excuſatio, ſi amici cauſa peccaueris. *De Amic. cap.7.*

Multitudo ſociorum, impunitatem non facit criminum. *Hieron. in epiſt.*

Supereſt vt diligas diligentem, & in ſcripturarum campo iuuenis ſenem non prouocet : nos noſtra habuimus tempora, & cucurrimus quantum potuimus, nunc decurrente & longa ſpatia tranſeunte nobis debetur otium. *in epiſt.ad Auguſt.*

Non enim vt aduerſariis, ſed vt amicis ſcripſimus : ne inuecti ſumus in eos, qui peccant, ſed ne peccent, monemus: neq; in illos tantum, ſed in noſmetipſos ſeueri iudices ſumus : Nullum læſimus, nullius nomen de mea ſcriptura vel ſermone ſignatum eſt, neminem ſermo noſter ſpecialiter pulſauit, generalis de vitiis diſputatio fuit, ſed qui mihi iraſci voluerit, plus ipſe de ſe, quod talis ſit confitetur. *in epiſt ad Nepot.*

Non eſt facile malum de perfecta ætate credendum : quam vita præterita defendit, & honorat vocabulum dignitatis. *in epiſt.ad Ru.*

Vſitatum generis humani vitium eſt libendo peccatum committere,

mittere: & commiſſum negando abſcondere, & conuictum defendendo excuſare. *Greg.lib.22.moral.*

Fit plerunq; vt dum iniqui correcta in ſe mala defendere nequeant, ex verecundia peiores fiant: & ſic in ſua defenſione ſuperbiant, vt quædam vitia contra vitam corripientis exquirant, & eo ſe criminoſos non exiſtiment: ſi crimina aliis imponant: qui cum vera inuenire nequeunt, fingunt, vt ipſi quoq; habeant, quod impari iuſtitia increpare videantur. *lib.10.moral.*

Peccatum peccato addit, qui culpæ, quam fecit, patrocinia defenſionis adiungit. *lib.22.moral.*

Quidam dicere nonnunquam ſolent; conceſſis vtimur, aliena non quærimus: & ſi digna miſericordiæ retributione non agimus, nulla tamen peruerſa perpetramus, quum tamen diuitem poſt hanc vitam vltrix gehenna ſuſcepit, non quia aliquid illicitum geſſit, ſed quia immoderato vſu totum ſe illicitis tradidit. *in paſtorali.*

Noli iudicare proximum, ſed magis excuſa. Excuſa intentionem, ſi opus non potes: puta ignorantiam, puta ſubreptionem, puta caſum. Quod ſi omnem omnino diſſimulationem rei certitudo recuſat, ſuade nihilominus tibi & dicito apud temetipſum. Vehemens fuit tentatio: quid de me illa feciſſet ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem? *Bern.ſuper Cant.ſer.*11.

In quacunque hominum verſeris frequentia, caue alienæ conuerſationis eſſe aut curioſus explorator, aut temerarius iudex, & ſi perpetratum actumve quid deprehendes, ne ſic iudices proximum, magis autem excuſa. *de 12.grad.ho.*

Ad hoc, vt verum fatear, ea mihi deeſſe video, quæ maxime neceſſaria videntur, diligentiam & ingenium: quia nec doctis, nec indoctis pariter iſtiusmodi excuſandi mos eſt, nec facile ſcitur, qui vel experientia, qui vel ex verecundia mos prodeat, ſi iniuncti operis obeditio non probat. *de diligendo Deo in princ.*

Excuſatio perfecta, teſtimonium conſcientiæ ſuæ. *de Conſid.lib.*2.

Quamvis vera ſint, credenda non ſunt, niſi quæ certis indiciis comprobantur, niſi quæ manifeſto examine conuincuntur, niſi quę ordine iudiciario publicantur. Non enim qui accuſatur, ſed qui conuincitur, reus eſt. *Iſid.l.1.ſoli.*

Superbus vult ſe credi conſtantem; prodigus liberalem, auarus diligentem, temerarius fortem, inhumanus parcum, ignarus quietum, timidus cautum. *Proſper. de vita contem.lib.*4.

Hoc enim maximum vitium eſt, quo laborat humanitas, vt poſt peccatum ſuum maximè ad excuſationis refugium, quaſi pœnitudinis ſe confeſſione proſternat, quod facinus inter ſumma peccata conſtat numeratum eſſe, quia inde naſcitur, vnde ad pœnitentiam reus tardius venire videatur. *Caſ.in* P*ſal.*

Sententiæ Philosophorvm.

Sine ſummo ſcelere non potes, quod maleficium in aliis vindicaris, idem in aliorum ſocio cum ſcire defendere. *Cic.pro Seſt.*

Nemo ſe auarum intelligit eſſe, nemo cupidum, cæci tamen ducem quærunt: nos ſine duce erramus, dicimus, non ego ambitioſus ſum, ſed nemo Romæ aliter poteſt viuere. Non ego ſumptuoſus ſum, ſed vrbs ipſa magnas impenſas exigit. Non eſt meum vitium quod iracundus ſum, adoleſcentia hoc facit. Qui quidem nos decipimus, non eſt extrinſecus in malum noſtrum, intra nos eſt, in viſceribus ipſis ſedet, & ideo difficulter ad ſanitatem venimus, quia nos ægrotare neſcimus. *Sen.60.epiſt.*

Intellige tua eſſe vitia: quæ putas rerum. Quædam enim locis & temporibus adſcribimus, at illa quocunque tranſierimus, ſecuturæ ſunt. *ibid.*

Nullum putaueris locum ſine teſte excuſatorem quærere. Vitium eſt, non poſſe: prætenditur, ſed nolle in cauſa eſt. Emitte excuſationem nemo peccat inuitus, omne peccatum voluntarium eſt. *in Prou.*

Puerum ætas excuſat, fœminam ſexus, extraneum libertas, domeſticum familiaritas: amicus eſt ſcilicet qui offendit, fecit quod noluit: inimicus fecit quod debuit, prudentiori remittamus. *in quadam epiſt.*

Vtendum eſt etiam excuſatione aduerſus eos, quos inuitos offendas, quantumcunque poſſis id quod feceris, neceſſe fuerit, nec aliter potueris facere. *Cic.lib.de Offic.*

Voluntario facinori nulla eſt excuſatio imprudentiæ. *Cic. Rhet vet.lib.*8.

Nam qui poſt factam iniuriam ſe expurgat, parum ſibi proſit. *Terent.comœd.6.*

Biblica Exempla.

Excuſationis legitimæ exempla: Dauid.1.*Sam.* 17.29. Achimelech, 22.15. Chriſtus, *Matth.*12.3. Excuſationis modeſtæ exempla: Fratres Ioſeph, *Geneſ.*42.10. Ruben, Gad, & dimidia Tribus Manaſſe, *Ioſ.*22.*v.*22.23 24. Gedeon, *Iudic.*8.*v.*1.2.3. Anna, 1.*Sam.*1.15. Daniel, *Dan.*6.22 Excuſationis peccati exempla: Adam & Eua, *Gen* 3 *v.*12.13. Iudas, 44.16. Iudæi, *Ier.*2.35. Excuſationis ineptæ exempla: Sara, *Gen.*18.15. Saul, 1.*Sam.*13. *verſ.*11.12.13. & 15.*v.*15.20. Vocati ad cœnam magnam, *Luc.*14.18. Excuſationis ironicæ exemplum. Paulus, *Act.*23.5.

Execratio.

Definitio et Etymolog

Execratio, Græce κατάρα, ας, ἡ, & καταρ... Et eſt malorum deprecatio. Ab execror, quod ... deprecor, fit execrabile, deprecabile, euitandum. ... autem hæc omnia à ſacrum. Vide *Gal.*3.13.

Adagia.

In vltimas terras, ἐπ' ἔσχατα γῆς.

Quoties in execratione locum vehementer ſemotum ...lumus. Theoc. & Cicero.

Tragicæ execrationes. αἱ τραγικαὶ ἀραί.

Pro magnis ſeu grauibus & diris imprecationibus.

Deuotionis templum. ἀρᾶς ἱερόν.

In eos dicebatur, qui crebris execrationibus ... Diog.

Oedipi imprecatio. Οἰδίποδος ἀρά.

De tragicis imprecationibus & ingentibus malis ... lam vide apud Æſchylum.

Phocenſium execratio. Φωκέων ἀρά.

De iureiurando multis vinculis obſtricto. Vide de P... rodot lib.1. & Strab.lib.4.

In omni fabula & Dædali execratio, ἐν παντὶ μύθῳ ... μύσος.

Quadrabit in auctores atrocium facinorum, aut ... imitatum.

Exemplum, Exemplar.

Definitio: et Etymolog

Exemplar, Græce ἀρχέτυπος, ου, ὁ, dicitur. Et eſt ... imitationem fit aliquid ex intenſione agentis, *ſec.* ... *quæſtionibus de veritate q.8.art.9.*

Exemplum, Græce παράδειγμα, ατος, τὸ, dicitur. ... facti, vel dicti præteriti, cum certi authoris nomine, ... *Ciceronem lib.2.Rhet.* Exemplum eſt, non vt totum ad ... vt totum ad partem, ſed pars ad partem, ſimile ad ſimile ... vtraq; ſub eodem genere ſunt, ſed vnum altero magis ... *ſec.Cic.l.1.Rhet.*

Loci Biblici.

Exempla mala cauenda, *Pſal.*18.27. & 32.9. & 141.4. ... & 23.3. *Rom.*12.2. *Heb.*38. Exemplorum vſus, *Deut.*3.21 & ... 22. *Ioſ.*23.*v.*17.20. *Iud.*11.25. *Ruth.*4.11.1.*Sam.*6.6.2.*Sam.* ... *v.*30.31.1. *Paral.*15.13.2.*Paral* 16.8. *Nehem.*13.*v.*18.26. ... 34.5. & 83.10. *Eſai.*51.2. *Ier.*7.12. & 26.*v.*6.18. & 44. ... 40. *Ezech.*20.36. *Dan.*5.*verſ.*21.22. *Oſe.*4.15. & 12. ... *Matth.*5.22. & 6.*v.*26.28. & 12.3. & 24.37. *Marc.*2.26. ... 25. & 6.23. & 17.*v.*26.28.32. *Act.*5.36. *Rom.*4.*verſ.*1.23. & ... *Cor.*10.*v.*6.11.2.*Cor.*8.9. *Gal.*3.6. & 4.22. *Iac* 5.*v.*10.17.1.*Pet.* ...

Exemplar noſtrum Chriſtus, *Ioan.*13.15. *Philip.*2.5. & ... Exemplar vitæ & doctrinæ Paulus, *Philip.*3.17.

Sententiae Biblicae.

Si declinaſti à viro tuo atque polluta es, & concubuiſti ... ro viro, det te Dominus in maledictionem, exemplum ... rum in populo ſuo. *Num.*5.

Gladio & igne pereat, & ſic deleatur, vt non ſolum ... ſed etiam beſtiis ſit in ſempiternum, pro exemplo ... inobedientiæ. *Eſth.*16.

Poſuit me quaſi in prouerbium vulgi, & exemplum ... ram eis. *Iob.*17.

Qui ſe iungit fornicariis, nequam erit, putredo & ... ditabunt eum, & extolletur in exemplum maius, & ... mero eius. *Eccl.*19.

Erit Moab in deriſum omnibus, & in exemplum ... *Ier.*48.

Proiiciam ſuper te omnes abominationes tuas, & ... afficiam, & ponam te in exemplum. *Nahum.*3.

Ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem ... euerſione damnauit, exemplum eorum, qui impie ... nens, 2.*Pet.*2.

Sodoma & Gomorrha & finitimæ ciuitates ſimili ... nicatæ, & abeuntes poſt carnem alteram, factæ ſunt ... gnis æterni pœnam ſuſtinentes. *Iude, v.*7.

Sitis ſine querela & ſimplices filii Dei, ſine reprehenſione ... dio nationis prauæ, & peruerſæ, inter quos lucetis ſicut ... in mundo: verbum vitæ continentes ad gloriam meam in ... ſti. *Phil.*2.